

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 131/2010-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 22. apríla 2010 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. M. B., PhD., B., zastúpeného advokátkou Mgr. M. L., B., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Ndob 15/2009 z 9. júla 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. M. B., PhD., o d m i e t a z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. októbra 2009 doručená sťažnosť JUDr. M. B., PhD., B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou Mgr. M. L., B., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46

ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 141 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Ndob 15/2009 z 9. júla 2009 (ďalej len „uznesenie z 9. júla 2009“ alebo „uznesenie najvyššieho súdu“).

Zo sťažnosti a z k nej pripojených príloh vyplýva: «20. januára 2004 sťažovateľ uzatvoril so spoločnosťou W... mandátnu zmluvu, ktorej predmetom bolo poskytovanie právnej pomoci...

Na základe uvedenej mandátnej zmluvy a viacerých splnomocnení udelených spoločnosťou W... poskytoval sťažovateľ uvedenej spoločnosti právnu pomoc proti protiprávnemu... scudzovaniu majetku spoločnosti menšinovým spoločníkom a konateľom... Ing. S. R...

Dňa 13. septembra 2005 spoločnosť W... sťažovateľovi písomne uznala svoj dlh za poskytnuté právne služby...

Krajský súd v Bratislave uznesením sp. zn. 1K 116/04-591 z 20. septembra 2005 vyhlásil konkurz na majetok spoločnosti W... Sťažovateľ si... podaním z 18. novembra 2005 svoju pohľadávku za poskytnuté právne služby ako konkurzný veriteľ riadne prihlásil v konkurznom konaní...

správca konkurznej podstaty JUDr. T. V. na prieskumnom pojednávaní dňa 30. marca 2006 poprel pravosť prihlásenej pohľadávky sťažovateľa (v celej výške) s odôvodnením, že pohľadávka nie je špecifikovaná a je nepreskúmateľná čo do výšky...

Dňa 18. mája 2006 sťažovateľ podal na Krajskom súde v Bratislave žalobu vo veci určenia pravosti prihlásenej pohľadávky...

Krajský súd... rozsudkom sp. zn. 8 Cbi 64/06-58 zo 6. decembra 2006 žalobu sťažovateľa vo veci určenia pravosti prihlásenej pohľadávky zamietol. Súd o žalobe rozhodol na prvom pojednávaní a v neprítomnosti sťažovateľa a jeho právnej zástupkyne, a napriek tomu, že právna zástupkyňa neúčast' sťažovateľa na pojednávaní riadne ospravedlnila (sťažovateľ mal v čase predmetného pojednávania iné súdne pojednávanie,

v ktorom vystupoval ako právny zástupca účastníka konania) a požiadala o odročenie pojednávania.

Proti... rozsudku Krajského súdu... sťažovateľ... podal odvolanie z 12. januára 2007, v ktorom poukázal na zjavnú nezákonnosť rozhodnutia krajského súdu...

Najvyšší súd... uznesením sp. zn. 3 Obo 135/2008-131 z 10. decembra 2008 zrušil rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8 Cbi 64/06-58 zo 6. decembra 2006 a vec vrátil Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky v uvedenom uznesení konštatoval, že viaceré závery súdu prvého stupňa v rozsudku zo 6. decembra 2006 sú zjavne nesprávne a nemajú oporu v spisovom materiáli ani v právnom poriadku Slovenskej republiky (t. j. uvedené rozhodnutie prvostupňového súdu možno označiť za svojvoľné), a tiež., že krajský súd svojím postupom sťažovateľovi odňal ústavné právo konať pred súdom a ústavné právo na spravodlivý súdny proces...

Pri nazretí do súdneho spisu vedeného na Krajskom súde... sp. zn. 8Cbi 64/2006... 11. mája 2009 sťažovateľ zistil, že... 17. februára 2009 do predmetného súdneho spisu nazrela neoprávnená osoba a boli jej... vyhotovené fotokópie z dokumentov nachádzajúcich sa v... spise (úradný záznam - č. l. 141). Z uvedeného dôvodu preto sťažovateľ ako účastník konania podal na Krajský súd... sťažnosť a upozornenie na nesprávny úradný postup...

Krajský súd v Bratislave v predmetnej právnej veci sp. zn. 8Cbi 64/2006 vytýčil pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo dňa 13. mája 2009.

V priebehu uvedeného pojednávania sťažovateľ z viacerých vyjadrení sudkyne JUDr. T. P. nadobudol vážne pochybnosti o jej nezaujatosti a nestrannosti vo vzťahu k prejednávanej veci, resp. k účastníkom konania. Vzhľadom na uvedené vyjadrenia sudkyne, v spojení s jej vyššie uvedeným zjavne nezákonným, a teda svojvoľným rozhodnutím zo 6. decembra 2006, ktorým sťažovateľovi podľa konštatovania odvolacieho súdu odňala ústavné právo konať pred súdom a ústavné právo na spravodlivý súdny proces, sťažovateľ voči sudkyňi na uvedenom pojednávaní podal do zápisnice námietku zaujatosti...

námietku zaujatosti sťažovateľ... konkretizoval písomným podaním z 15. mája 2009. Prílohou uvedeného podania bol zvukový záznam, ktorý vyhotovil sťažovateľ z priebehu pojednávania konaného 13. mája 2009.

Dňa 8. júna 2009 bola sťažovateľovi doručená odpoveď Krajského súdu... na vyššie uvedenú sťažnosť a upozornenie na nesprávny úradný postup z 11. mája 2009. Podpredseda krajského súdu v... odpovedi uvádza: „PhDr. E. H. vec ohľadom jej nahliadania do súdneho spisu, osobne prekonzultovala so zákonnou sudkyňou. Zákonná sudkyňa dala dňa 19. 05. 2009 písomný súhlas s nahliadnutím do súdneho spisu sp. zn. 8Cbi 64/2006 pre PhDr. E. H. (č. l. 218 súdneho spisu). Následne došlo k reálnemu fyzickému nahliadaniu do súdneho spisu sp. zn. 8Cbi 64/2006 samotnou advokátkou JUDr. L. B. v súlade s ustanovením § 44 O. s. p.“...

Vzhľadom na uvedené... podaním z 12. júna 2009 sťažovateľ doplnil svoju námietku zaujatosti voči sudkyňi JUDr. T. P. V uvedenom doplnení... sťažovateľ poukázal na ďalší zjavne nezákonný postup sudkyne (t. j. postup z 19. mája 2009, o ktorom sa sťažovateľ dozvedel z... odpovede podpredsedu Krajského súdu...), ktorý vzbudzuje ďalšie oprávnené pochybnosti o jej nezaujatosti a nestrannosti vo vzťahu k prejednávanej veci, resp. k účastníkom konania, a preto nie je garanciou nestranného sudcu...

Dňa 21. augusta 2009 bolo sťažovateľovi doručené uznesenie Najvyššieho súdu... sp. zn. 3 Ndob/15/2009 z 9. júla 2009, ktorým najvyšší súd rozhodol, že sudkyňa Krajského súdu v Bratislave JUDr. T. P. nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 8Cbi/64/2006...

Ako konštatoval Ústavný súd... existencia nestrannosti musí byť určená podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia a správania konkrétneho sudcu v danej veci, a tiež podľa objektívneho hľadiska, teda zisťovaním, či sudca poskytoval dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť. Ústavný súd Slovenskej republiky v tomto rozhodnutí uplatnil princíp nestrannosti sudcu prejavujúci sa v dvoch aspektoch, a to v subjektívnom a objektívnom hľadisku, pričom zohľadnil judikatúru štrasburských orgánov. Podľa tejto judikatúry existencia nestrannosti pre účely článku 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd musí byť určená podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia a správania konkrétneho sudcu v danej veci, a tiež podľa objektívneho hľadiska, teda zisťovaním, či sudca poskytoval dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť.

Pokiaľ ide o druhé hľadisko, musí byť určené, či, odhliadnuc od správania sudcu, existujú zistiteľné skutočnosti, ktoré môžu jeho nestrannosť spochybníť. V tomto smere môže mať dokonca určitý význam aj zdanie, pričom ide o vyjadrenie inými slovami výstižného výroku Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Delcourt v. Belgicko, že „spravodlivosť nielenže má byť vykonávaná, ak musí sa tiež javiť ako vykonávaná“. Sudca sa má objektívne javiť v očiach strán, že je nestranný a zároveň musí byť vylúčená akákoľvek vonkajšia oprávnená pochybnosť o jeho nestrannosti. Podstatou je tu dôvera, ktorú musia sudy v demokratickej spoločnosti u verejnosti vzbudzovať (Ferrantelli and Santangelo v. Taliansko).

V zmysle ďalšej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Belilos v. Švajčiarsko, Gregory v. Spojené kráľovstvo), aj judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (napr. uznesenie NS SR, sp. zn. Tzo V 7/2002), „medzi záruky nezávislosti súdu, ktorá je účelom zabezpečenia najmä jeho nestrannosti, patria aj záruky psychologickéj povahy, t. j. hľadisko, ako sa súd javí v očiach strán, tzv. „zdanie nezávislosti“, založené na javovej stránke veci. Súd musí byť nielen fakticky nezávislý, ale musí sa ako taký aj javiť v očiach strán.“...

Ako však uviedol Ústavný súd Slovenskej republiky (II. ÚS 153/08), podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu subjektívne chápanie nestrannosti je vlastne posudzovaním správania sudcu, pričom sa subjektívna nestrannosť prezumuje, až kým nie je dokázaný opak. Vzhľadom na to, že ide o správanie sudcu, nemožno z okruhu relevantných skutočností prípustných na odôvodnenie námietky zaujatosti vylúčiť paušálne všetky „postupy sudcu v konaní o prejednávanej veci“. Treba vymedziť hranicu tak, aby sa zachovala spravodlivá rovnováha medzi základným právom na súdne konanie bez zbytočných prieťahov na jednej strane a právom na nestranného sudcu v rámci základného práva na súdnu ochranu na strane druhej. Len takýto výklad ustanovenia § 15a ods. 5 Občianskeho súdneho poriadku možno považovať za ústavne konformný (čl. 152 ods. 4 ústavy).

Ako ďalej uviedol Ústavný súd Slovenskej republiky v uvedenom rozhodnutí, možno urobiť záver, podľa ktorého taká skutková okolnosť spočívajúca v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci, ktorú treba považovať (v prípade, že by bola preukázaná) za nezákonnú, je spôsobilým skutkovým dôvodom na námietku zaujatosti podľa § 15a ods. 5

Občianskeho súdneho poriadku. Obdobne, skutková okolnosť spočívajúca v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci, ktorú treba považovať (v prípade, ak by bola preukázaná) za prejav svojvôle z dôvodu jej nejednoznačnosti či protirečivosti z hľadiska zákona, je tiež spôsobilým skutkovým dôvodom na námietku zaujatosti podľa § 15a ods. 5 Občianskeho súdneho poriadku. V konečnom dôsledku treba dospieť k záveru, že námietky nezákonného postupu sudcu v konaní o prejednávanej veci, ako aj postupu sudcu majúceho znaky svojvôle sú spôsobilými skutkovými dôvodmi na námietku zaujatosti podľa § 15a ods. 5 Občianskeho súdneho poriadku.

Podľa ustálenej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky, o arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom je možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (L ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné a arbitrárne aj tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (TV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06, I. ÚS 183/09)...

Z odôvodnenia uvedeného uznesenia Najvyššieho súdu... sp. zn. 3 Obo 135/2008-131 z 10. decembra 2008 i konštantnej judikatúry Ústavného súdu... (napríklad rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06, I. ÚS 88/07) je zrejmé, že predmetný rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8 Cbi 64/06-58 zo 6. decembra 2006 tým, že je v zjavnom rozpore s platným právnym poriadkom Slovenskej republiky, pričom nemá oporu ani v spisovom materiáli, navyše obsahuje iracionálne a nelogické odôvodnenie, a došlo ním k porušeniu viacerých ústavných práv účastníka konania (najmä práva na prístup k súdu a práva na riadne odôvodnenie rozhodnutia), napĺňa znaky svojvoľného rozhodnutia.

Uvedené zjavne nezákonné a svojvoľné rozhodnutie sudkyne JUDr. T. P. má toľko závažných skutkových a právnych väd, že už samé o osebe vzbudzuje otázky o nezaujatosti a nestrannosti uvedenej sudkyne vo vzťahu k prejednávanej veci, resp. k účastníkom konania.

Predmetný rozsudok zo 6. decembra 2009... JUDr... P. vydala hneď na prvom pojednávaní a v neprítomnosti sťažovateľa ako žalobcu, hoci tento sa riadne ospravedlnil z dôležitého dôvodu a požiadal o odročenie pojednávania. Ako vyplýva aj z rozhodnutia

odvolacieho súdu... tento svoj nezákonný postup sudkyňa navyše odôvodnila iracionálnymi a nelogickými dôvodmi., ktoré nemajú oporu v spisovom materiáli ani v právnom poriadku Slovenskej republiky.»

Sťažovateľ v sťažnosti tiež poukazuje na nesprávny právny názor týkajúci sa inštitútu uznania dlhu, ktorým odôvodnil Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudok v merite veci, pričom konštatuje, že rozhodnutie založené na nesprávnom právnom názore je potrebné hodnotiť ako svojvoľné rozhodnutie.

Sťažovateľ ďalej uvádza: *«Sudkyňa JUDr. T. P. svojimi vyjadreniami na pojednávaní dňa 13. mája 2009 založila objektívne pochybnosti o svojej nezaujatosti a nestrannosti k prejednávanej veci, resp. k účastníkom súdneho konania, a to najmä opakovaným prejedikovaním podstatnej právnej otázky predmetného súdneho sporu, urážlivým komentovaním vyjadrení účastníka konania (sťažovateľa) prednesených pred súdom, nedôstojným správaním, ako aj prejavovaním evidentnej náklonnosti voči druhému účastníkovi konania. Svojím vyjadrením: „Nech sa páči, môžete vnieť námietku zaujatosti, budem veľmi rada.“ prejavila aj svoj subjektívny postoj zaujatosti k prejednávanej veci, resp. k účastníkom konania...»*

Ako vyplýva z podanej námietky zaujatosti aj z priloženého zvukového záznamu... JUDr... P. viackrát počas priebehu pojednávania... 13. mája 2009 nevhodným a nedôstojným spôsobom komentovala vyjadrenia sťažovateľa počas prednášania návrhu a na opakované námietky adresované sťažovateľom sudkyňi, že ho odporca verbálne prerušuje a nahlas komentuje ním predkladané dôkazy, sudkyňa reagovala bez povšimnutia. Takýto postup sudkyne vnáša tiež objektívne pochybnosti o jej nezaujatosti a nestrannosti vo vzťahu k prejednávanej veci, resp. k účastníkom konania.»

Sťažovateľ vidí pochybenie najvyššieho súdu v tom, že: *„... najvyšší súd sa doplnením námietky zaujatosti podaným sťažovateľom 15. júna 2009 vôbec nezaoberal, čo odôvodnil tým, že o dôvodoch zaujatosti sudkyne uvedených v tomto podaní sa sťažovateľ dozvedel už 11. mája 2009 pri nahliadnutí do spisu, a preto tieto dôvody boli sťažovateľom uplatnené až po uplynutí zákonnej 15-dňovej lehoty...“*

Podľa sťažovateľa je toto tvrdenie nesprávne, keďže „... doplnenie námietky zaujatosti sa týkalo skutočností, o ktorých sa sťažovateľ dozvedel z uvedenej odpovede krajského súdu, ktorá mu bola doručená 8. júna 2009“.

Sťažovateľ vidí porušenie svojich práv tiež v tom, že „... najvyšší súd vôbec nevykonal dôkaz zvukového záznamu z priebehu pojednávania zo dňa 13. mája 2009. hoci uvedený zvukový záznam bol podstatnou súčasťou námietky zaujatosti... V tejto časti je preto uznesenie najvyššieho súdu zjavne neodôvodnené.

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsiahlu námietku zaujatosti sťažovateľa v časti týkajúcej sa priebehu pojednávania z 13. mája 2009, vrátane prejudikovania rozhodnutia sudkyňou JUDr. T. P., odmietol len veľmi stručným a všeobecným konštatovaním... Najvyšší súd sa s argumentáciou sťažovateľa uvedenou v námietke zaujatosti vôbec nevysporiadal a fakticky na námietky sťažovateľa konkrétne vôbec nereagoval. Aj v tejto časti je preto uznesenie najvyššieho súdu zjavne neodôvodnené.“

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd v predmetnej veci rozhodol nálezom, v ktorom vysloví, že:

„Základné právo JUDr. M. B., PhD. na súdnu a inú ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvá veta Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, v spojení s čl. 1 ods. 1, článkom 2 ods. 2, článkom 141 ods. 1 a článkom 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Ndob/15/2009 z 9. júla 2009 porušené bolo.

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Ndob/15/2009 z 9. júla 2009 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť JUDr. M. B., PhD. trovy právneho zastúpenia na účet jeho právnej zástupkyne Mgr. M. L., advokátky, do desiatich dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovenia § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Z obsahu sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľ namietal porušenie označených základných a iných práv uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Ndob/15/2005 z 9. júla 2009. Týmto uznesením, ako už bolo uvedené, rozhodol najvyšší súd o námietke zaujatosti vznesenej sťažovateľom vo veci vedenej krajským súdom pod sp. zn. 8 Cbi 64/04 o nevyklúčení zákonného sudcu z jej prerokovania a rozhodovania.

Sťažovateľ vidí porušenie uvedených základných a iných práv v tom, že najvyšší súd sa

- vôbec nezaoberal doplnením námietky zaujatosti z 15. júna 2009,
- nevykonal dôkaz zvukového záznamu z priebehu pojednávania z 13. mája 2009 a túto skutočnosť ničím neodôvodnil,
- námietkou sťažovateľa týkajúcu sa priebehu pojednávania konaného 13. mája 2009 sa zaoberal len veľmi stručne.

1. K tvrdeniu sťažovateľa, že najvyšší súd sa odmietol zaoberať doplnením námietky zaujatosti podaným 15. júna 2009 a odôvodnenie v tejto časti je zmätočné, pretože o tom, že zákonná sudkyňa dala súhlas na nahliadnutie do spisu osobe, ktorá nebola účastníkom konania, sa dozvedel až 8. júna 2009 z listu predsedu krajského súdu

V relevantnej časti uznesenia najvyšší súd uvádza: „*K ďalším dôvodom zaujatosti sudkyne, uvedeným v doplnení podanej námietky zaujatosti, Najvyšší súd Slovenskej republiky neprihliadol, pretože ako vyplýva z obsahu spisu, žalobca sa o týchto dozvedel dňa 11. 05. 2009 pri nahliadnutí do spisu, pre ktorý dôvod boli dňa 15. 06. 2009 uplatnené až po uplynutí zákonnej 15-dňovej lehoty, v ktorom prípade sa vec na rozhodnutie o námietke zaujatosti nadriadenému súdu nepredkladá.*“

Zo spisu krajského súdu ústavný súd zistil, že o tom, že do spisu krajského súdu sp. zn. 8 Cbi 64/06 nahliadla so súhlasom zákonnej sudkyne iná osoba ako účastník konania, sa sťažovateľ skutočne dozvedel až 8. júna 2009, a preto námietka zaujatosti podaná z tohto dôvodu bola podaná v zákonom ustanovenej 15-dňovej lehote.

Podľa § 44 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) niekomu inému než účastníkovi môže predseda senátu alebo samosudca povoliť nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy a odpisy, ak sú pre to vážne dôvody a oprávnené záujmy účastníkov tým nemôžu byť dotknuté.

Z citovaného ustanovenia vyplýva, že predpokladom na súhlas s nahliadnutím do spisu iného ako účastníka konania je kumulatívne splnenie dvoch podmienok. Prvá podmienka sú vážne dôvody na strane subjektu, ktorý má do spisu nahliadnuť. V tomto prípade išlo o konateľku úpadcu.

Druhou podmienkou je, aby oprávnené záujmy účastníka konania neboli dotknuté. V sťažnosti a ani v námietke zaujatosti sťažovateľ neuvádza žiadne okolnosti, z ktorých by bolo zrejmé, že jeho oprávnené záujmy boli takýmto nahliadnutím dotknuté. Sťažovateľ iba uvádza, že osoba, ktorá do spisu nahliadla, má byť v konaní vypočutá ako svedok. Avšak aj v prípade, že by zákonná sudkyňa pochybila a dovolila nahliadnuť do spisu neoprávnenej osobe, nešlo by podľa názoru ústavného súdu o také vážne pochybenie, ktoré by spolu s ďalšími dôvodmi uvádzanými v námietke zaujatosti signalizovali záver, že zákonná sudkyňa je zaujatá, a preto by mala byť z prerokovania a rozhodovania veci vylúčená.

Možno teda najvyššiemu súdu vyčítať, že nepostupoval správne, keď sa touto časťou námietky nezaoberal z dôvodov, že táto mala byť podaná po uplynutí 15-dňovej zákonnej lehoty. S poukazom na už uvedené ústavný súd konštatuje, že nejde o taký nedostatok v odôvodnení uznesenia najvyššieho súdu, ktorým by došlo k porušeniu označených základných a iných práv sťažovateľa.

2. K námietkam sťažovateľa, že najvyšší súd nevykonal dôkaz zvukového záznamu z priebehu pojednávania konaného 13. mája 2009 a túto skutočnosť ničím neodôvodnil a námietkou sťažovateľa týkajúcou sa priebehu pojednávania konaného 13. mája 2009 sa zaoberal len veľmi stručne

Najvyšší súd v relevantnej časti odôvodnenia uvádza: „Podľa § 14 ods. 1 O. s. p. sudcovia sú vylúčení z pojednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezáujatosti.

Uvedené zákonné ustanovenie predpokladá u sudcu, ktorý má vec prejednať a o veci rozhodnúť, taký vzťah jeho osobného záujmu k veci, účastníkom, alebo ich zástupcom, ktorý by napriek snahe o objektivnosť rozhodovania mohol ovplyvniť jeho objektivitu. Pomer sudcu k účastníkom alebo ich zástupcom môže byť založený predovšetkým na príbuzenskom alebo jemu obdobnom vzťahu, ktorý môže byť pozitívny, resp. negatívny. Za pomer k veci ako okolnosti rovnakého významu ako pomer k účastníkovi, ktorý vyplýva predovšetkým z priameho právneho záujmu sudcu k pojednávanej veci, možno v zmysle uvedeného považovať taký pomer, kedy by sudca bol sám účastníkom konania, alebo rozhodnutím súdu by bol priamo dotknutý na svojich právach.

Súdna prax už viackrát judikovala, že nestrannosť sudcu v konaní sa prejavuje v dvoch aspektoch. Ide o subjektívne kritérium, ktoré sa zakladá na osobnom presvedčení jednotlivého sudcu v danej veci, a o kritérium objektívne, ktoré spočíva v ubezpečení sa, či sudca poskytuje dostatočné záruky na vylúčenie akejkolvek oprávnenej pochybnosti v tomto smere. Z hľadiska subjektívneho musí byť osobná nestrannosť sudcu predpokladaná, až kým sa nepreukáže opak. Naproti tomu z hľadiska objektívneho, musí byť oddelene od osobného správania sa sudcu zistené, že tu existujú skutočnosti, ktoré môžu vyvolať pochybnosti o jeho nestrannosti.

Pri rozhodovaní, či v danom prípade existuje oprávnený dôvod obávať sa, že konkrétny sudca nie je nestranný, je stanovisko dotknutého účastníka dôležité, ale nie rozhodujúce. Rozhodujúce je, či tento dôvod, resp. obava môže byť považovaná za objektívne oprávnenú (rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva *Wettstein proti Švajčiarsku*, č. 33958/96, ECHR 2000-XII).

Z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky je tiež zrejmé, že skutkovým dôvodom spôsobilým na námietku zaujatosti je tiež taká skutková okolnosť spočívajúca v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci, ktorú treba považovať za nezákonnú.

Dôvodom vylúčenia sudcu, ktorý by mal spočívať v spôsobe, akým tento koná a rozhoduje, môže byť však iba také zistenie, pre ktoré je možno objektívne pochybovať o nezaujatosti namietaného sudcu.

Takéto pochybnosti môžu byť vyvolané, tiež tým, že sa sudca dopustí viacerých závažných procesných pochybení, ktoré by poškodzovali niektorého účastníka, napr. tým, že mu v prejednávanej veci opakovane vadným postupom znemožnil realizáciu niektorého zákonného procesného práva a v dôsledku toho tiež porušil povinnosť zabezpečiť účastníkom rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv.

I keď v predmetnej veci došlo zo strany konajúcej sudkyne pri pojednávaní, ktoré sa konalo 06. 12. 2006 bez účasti žalobcu, k procesnému pochybeniu, ktorá skutočnosť bola i dôvodom pre zrušenie rozsudku vydaného na tomto pojednávaní, neboli zistené iné závažné procesné pochybenia, ku ktorým na základe podanej námietky zaujatosti mohol Najvyšší súd Slovenskej republiky prihliadnuť.

Nemožno totiž súhlasiť so žalobcom, že uvedené rozhodnutie vykazuje znaky svojvôle, pretože z objektívneho hľadiska zaujatosť sudcu nezakladá odlišnosť právneho názoru sudkyne prezentovaného v uvedenom rozhodnutí, s právnym názorom žalobcu vo veci samej.

Taktiež vychádzajúc z tvrdení žalobcu o správaní sa konajúcej sudkyne na pojednávaní 13. 05. 2009, ako i jej vyjadrenia k priebehu pojednávania a tiež zápisnice z priebehu tohto pojednávania, nezistil Najvyšší súd Slovenskej republiky pri vedení pojednávania žiadne závažné pochybenia, ktorými by žalobcovi boli upreté jeho zákonné práva, resp. by účastníkom neboli zabezpečené rovnaké možnosti, pre ktoré by bolo možné vyvodiť tiež, že vzbudzujú pochybnosti o zaujatosti konajúcej sudkyne.“

S takýmto odôvodnením najvyššieho súdu sa ústavný súd v plnom rozsahu stotožňuje.

Vo vzťahu k tvrdeniu sťažovateľa, že najvyšší súd nevykonal dôkaz zvukovým záznamom z pojednávania konaného 13. mája 2009, ústavný súd uvádza, že z uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že najvyšší súd vychádzal pri rozhodovaní tiež z vyjadrení sťažovateľa. Po preštudovaní týchto vyjadrení ústavný súd zistil, že obsahujú doslovný prepis výrokov zákonnej sudkyne, ktoré majú podľa sťažovateľa svedčiť o jej zaujatosti. Aj v prípade, že by najvyšší súd dôkaz zvukovým záznamom nevykonal, bol oboznámený so všetkými pre rozhodnutie podstatnými skutočnosťami. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na ustálenú judikatúru ústavného súdu, podľa ktorej všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len tie ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov uvádzaných účastníkom konania.

Čo sa týka správania zákonnej sudkyne na pojednávaní konanom 13. mája 2009, aj v tejto časti považuje ústavný súd odôvodnenie za dostatočné.

V namietanom prípade sudkyňa JUDr. T. P. uviedla, že sa necíti byť zaujatá, keďže je bez vzťahu k prerokúvanej veci, účastníkom konania, ako aj k zástupcovi sťažovateľa. Vnútorne pocity sudcu o svojej nestrannosti a nezávislosti treba akceptovať a predpokladať, pokiaľ sa nepreukáže opak, že nezakladajú dôvod jeho zaujatosti. Z objektívneho hľadiska sa však sťažovateľ snažil spochybníť nestrannosť uvedenej sudkyne. Skutočnosť, že počas pojednávania došlo k verbálnemu „stretu“ medzi sťažovateľom a sudkyňou, nemôže postačovať podľa názoru ústavného súdu na založenie pochybnosti o nezaujatosti zákonného sudcu k prerokúvanej veci, účastníkom konania ani k ich zástupcom.

Je potrebné poukázať na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu a interakcie medzi členmi spoločnosti. Týka sa to tiež (podľa názoru ústavného súdu – nie nevyhnutných) emočne ladených stretov osôb, sledujúcich vlastné profesionálne záujmy, ktoré, pokiaľ nepresiahnú únosnú mieru, je pomerne komplikovane následne ich objektivizovať a vyvodit' z nich primerané závery. V namietanom prípade bol súčasťou takéhoto verbálneho stretu zákonný sudca a sťažovateľ, pričom prikladať tomuto excesu intenzitu a závažnosť, ktorá by založila pochybnosť

o nezaujatosti zákonného sudcu, považuje ústavný súd v okolnostiach danej veci za nedôvodné.

Vo vzťahu k rozsiahlym tvrdeniam sťažovateľa o nesprávnom právnom názore zákonnej sudkyne vyjadrenom v rozsudku krajského súdu č. k. 8 Cbi 64/06-58 zo 6. decembra 2006 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) o neplatnosti uznania dlhu úpadcom v čase, keď mu bol ustanovený predbežný správca, ktorý má byť prejavom svojvôle zákonnej sudkyne, čo zakladá dôvod na vylúčenie z prerokovania a rozhodovania veci, ústavný súd uvádza, že rozsudok krajského súdu bol dovolacím súdom zrušený pre procesné pochybenie súdu, pričom sa samotným meritom veci vôbec nezaoberal, a toto konštatuje sám sťažovateľ vo svojej sťažnosti. Nebolo teda zistené, že takýto názor je nesprávny, resp. svojvoľný, ako to sťažovateľ uvádza. Navyše, takéto tvrdenia neboli uvádzané sťažovateľom v námietke zaujatosti, a preto sa ústavný súd nimi nemá dôvod zaoberať a prikladať im pri rozhodovaní o sťažnosti význam.

Je pravda, že rozsudok krajského súdu bol dovolacím súdom zrušený pre porušenie základného práva sťažovateľa na spravodlivý proces a z dôvodu, že mu krajským súdom bola odňatá možnosť konať pred súdom. Ústavný súd v tejto súvislosti zhodne s názorom najvyššieho súdu uvádza, že išlo o jediné závažné procesné pochybenie, pričom takáto skutočnosť nemôže byť dôvodom na vylúčenie sudcu z dôvodu zaujatosti.

K vylúčeniu sudcu z prerokovania a rozhodovania veci môže dôjsť aj pri zohľadnení sťažovateľom akcentovanej tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne. Analýza skutočností uvádzaných sťažovateľom v námietke zaujatosti vznesenej proti zákonnému sudcovi v označenej právnej veci vedenej krajským súdom a v sťažnosti podľa čl. 127 ústavy však podľa názoru ústavného súdu prijatie takéhoto záveru neumožňuje.

Ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, a že jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

Vzhľadom na to ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00).

Ústavný súd konštatuje, že namietané uznesenie najvyššieho súdu nevykazuje znaky arbitrárnosti, a zároveň považuje právny názor najvyššieho súdu za legitímny a akceptovateľný. Ústavný súd nezistil, že by uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 3 Ndob/15/2009 z 9. júla 2009 bolo možné vyčítať jednostrannosť, ktorá by zakladala svojvôľu alebo takú aplikáciu zákonných ustanovení, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Ústavný súd vzhľadom na uvedené skutočnosti uzavrel, že skutkové alebo právne závery krajského súdu nemožno kvalifikovať ako zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak nezlučiteľné s označenými článkami ústavy a dohovoru.

Takto koncipované odôvodnenie dalo odpoveď na skutkovú a právnu podstatu sťažovateľom podaného návrhu na vylúčenie sudkyne krajského súdu, a preto jeho obsah neosvedčuje okolnosti naznačujúce príčinnú súvislosť s možným sťažovateľom namietaným porušením jeho označených práv.

Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je v občianskom súdnom konaní garantované prostredníctvom vylúčenia sudcu z jej ďalšieho prejednávania pre zaujatosť v zmysle ustanovení § 14 až § 16 OSP. Obsahom základného práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je však povinnosť súdu vyhovieť návrhu oprávnených osôb (t. j. samotného sudcu, ktorý podal takýto návrh podľa § 15 OSP, resp. účastníka súdneho konania, ktorý podal návrh podľa § 15a ods. 1 OSP) a vylúčiť nimi označeného sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (napr. I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

Podľa čl. 141 ods. 1 ústavy vykonávajú súdnictvo nezávislé a nestranné súdy. Základom nezávislosti a nestrannosti súdu je docieľiť právnu istotu, že práve súdy sú tými orgánmi štátu, ktoré poskytnú účinnú a nespochybniteľnú ochranu práva. EŠLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem jeho nezávislosti je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Podľa názoru EŠLP sa subjektívna stránka nestrannosti sudcu týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne ich zástupcom. Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prerokúvanej veci a k účastníkom konania. Rozhodujúcim prvkom rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania (jeho právneho zástupcu) je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že naznačujú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar v. Spojené kráľovstvo). Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa

neustrannosť sudcu len subjektívne javí vonkajšiemu pozorovateľovi (účastníkovi konania), ale to, či reálne neexistujú objektívne okolnosti, ktoré by mohli objektívne viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 27/04, I. ÚS 25/05, I. ÚS 74/05, I. ÚS 158/05, I. ÚS 213/05).

Ústavný súd v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou opakovane vyslovil, že ak sťažovateľ v konaní pred ústavným súdom namietal také porušenie základného práva alebo slobody, ktoré podľa okolností prípadu nemohlo nastať, ústavný súd návrh odmietne ako zjavne neopodstatnený (napr. II. ÚS 70/99, III. ÚS 45/03). Ústavný súd je toho názoru, že aj keď argumenty sťažovateľa nie sú nezávažné, nie sú ani zásadné pre jeho rozhodnutie.

Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že nezistil príčinnú súvislosť medzi označeným rozhodnutím najvyššieho súdu a namietaným porušením základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Z rozhodovacej činnosti ESLP v spojitosti s čl. 6 ods. 1 dohovoru tiež vyplýva, že súd, ktorý prejednáva námietku účastníka konania o zaujatosti sudcu, nerozhoduje o merite veci (sťažnosť č. 19231/91, rozhodnutie z 9. januára 1995). Jeho rozhodnutie sa týka len zloženia súdu, ktoré nie je „občianskoprávneho charakteru“ v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože ide o právo procesné. Pokiaľ by malo zloženie súdu vplyv na hlavné konanie

a rozhodnutie na ňom prijímané, je potrebné pripomenúť, že podstata konania sa musí priamo týkať práv a záväzkov súkromného charakteru (Ringeisen vs. Rakúsko, rozsudok zo 16. júla 1971, séria A č. 13), čo v konaní o námietke zaujatosti sudcu nemožno tvrdiť (sťažnosť č. 58751/00, rozhodnutie z 11. decembra 2003).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. apríla 2010